

Секція: 5. Особливості обліково-аналітичного забезпечення національних економік в умовах глобалізації.

Повознікова Т. І.

*магістр кафедри аудиту, ревізії та аналізу
Тернопільський національний економічний університет*

Науковий керівник: Литвин З. Б.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри аудиту, ревізії та аналізу
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна*

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕНОСТІ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ ТА ОЦІНКА ЇХ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ

Діяльність підприємств значною мірою залежить від оснащеності основними засобами та ефективності їх використання. Основні засоби служать матеріально-технічною базою виробництва, фундаментом його вдосконалення і розвитку. Виробництво забезпечується як шляхом нарощування потенціалу основних засобів (екстенсивно), так і через підвищення ефективності їх використання (інтенсивно). Значне нарощування основних фондів призводить до ускладнень у технічному переоснащенні виробництва, що зменшує ефективність його використання та можливість конверсії, тому економічно виправданим є збільшення часу роботи устаткування, повне завантаження наявного його парку, кваліфікований догляд за його роботою та інше.

Мета економічного аналізу полягає у визначенні забезпечення підприємства найбільш інтенсивного їх використання та пошуку резервів підвищення фондівіддачі.

Основні засоби – це матеріальні активи підприємства, призначенням яких є використання у процесі виробництва, для постачання товарів і послуг, а також надання в оренду іншим особам або здійснення адміністративних функцій. Термін корисного використання основних засобів перевищує один рік. При сучасному технічному рівні промислового виробництва величина і прогресивність основних засобів, їх технічний стан значною мірою визначають ефективність господарської діяльності підприємства.

Найповніше та раціональне використання основних засобів підприємства сприяє поліпшенню всіх його техніко-економічних показників – зростанню продуктивності праці та фондівіддачі, збільшенню випуску продукції, зниженню її собівартості, економії капітальних вкладень.

Основними завданнями аналізу основних засобів є:

- вивчення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами, їх ступеня оновлення, вибуття і технічного стану;
- визначення рівня використання основних засобів і факторів, які впливають на нього;
- визначення показника фондівіддачі, його динаміки, вивчення впливу зміни величини основних засобів і фондівіддачі на обсяг виробництва;
- з'ясування ефективності використання обладнання за часом і потужністю;
- виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів.

Детальніша схема аналізу використання основних виробничих засобів основного виду діяльності підприємства представлена на рисунку 1.

Аналіз основних засобів рекомендується починати з визначення ступеня забезпеченості ними підприємства, оцінки їх динаміки, складу та структури, технічного стану виробництва. Доцільно звернути увагу на показники структури основних засобів, розподіл їх на основні виробничі засоби головного виду діяльності, основні виробничі засоби інших видів діяльності і засоби невикористаного призначення (житлові будинки, об'єкти соціально-культурного та побутового призначення). Слід зазначити, що для підвищення ефективності виробництва темпи зростання активної частини основних засобів повинні випереджувати темпи зростання пасивної їх частини, а зростання кількості машин і обладнання – темпи зростання інших видів активної частини основних засобів.

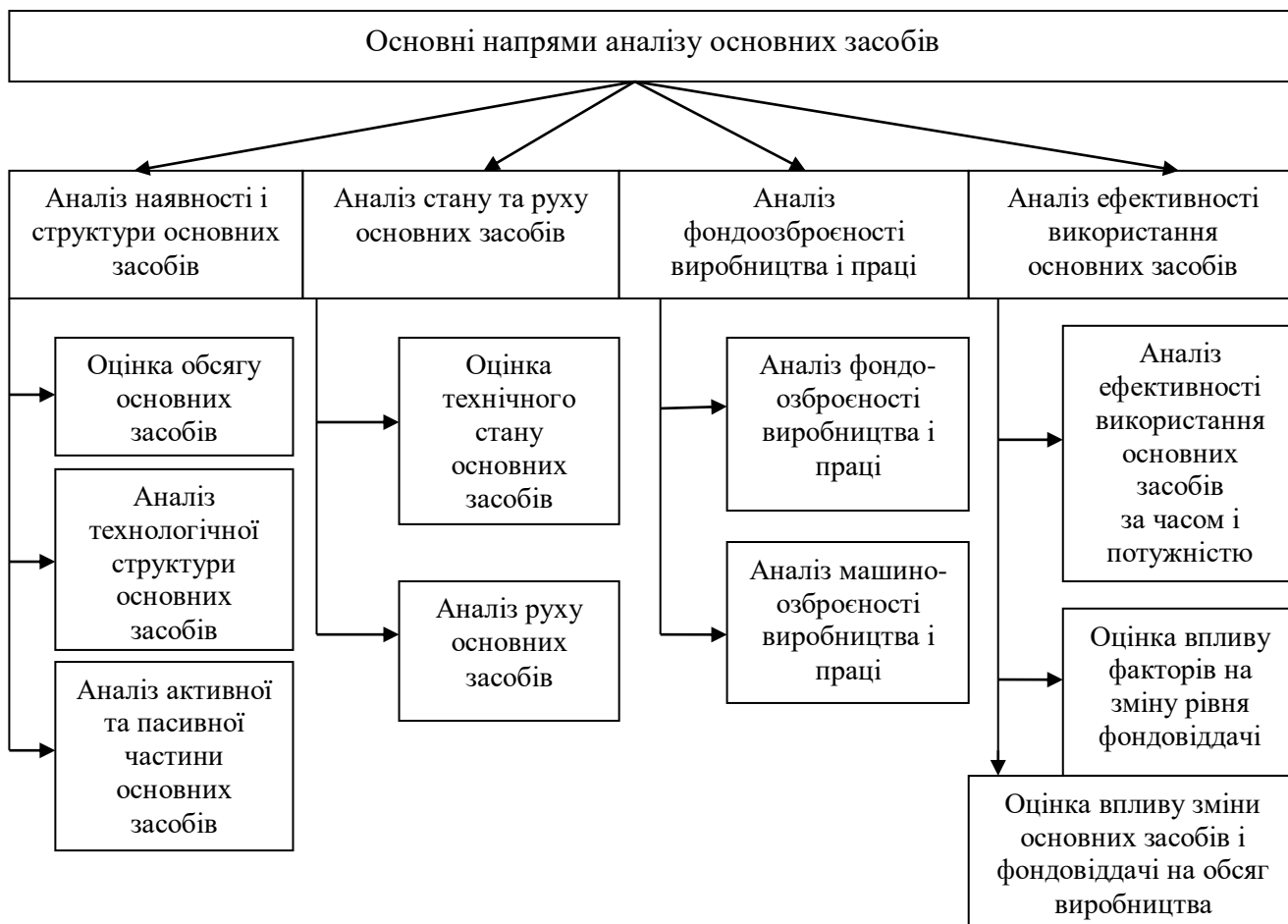

Рис.1.Схема аналізу основних засобів підприємства

Зміни обсягу основних засобів підприємства обумовлюються їхнім надходженням і вибуттям. У процесі аналізу необхідно розкривати причини вибуття основних засобів як щодо всього їх складу, так і за окремими видами чи об'єктами.

Після аналізу динаміки і структури основних засобів потрібно розглянути їх технічний стан, від якого значною мірою залежить збільшення випуску продукції. Для характеристики технічного стану використовують коефіцієнти зносу, придатності, оновлення, вибуття й ін.

Коефіцієнт зносу характеризує ту частку вартості основних засобів, яка списана на витрати виробництва у попередніх періодах, а коефіцієнт придатності – частку, не перенесену на вартість створеного продукту.

Коефіцієнт зносу основних засобів розраховують на початок і кінець звітного періоду, доцільно також вивчити його динаміку за кілька років.

Технічний стан і відповідність основних засобів науково-технічним досягненням формується в ході їх оновлення. Форми і темпи оновлення основних засобів зумовлені реконструкцією, заміною та модернізацією груп і видів обладнання. Коефіцієнт оновлення характеризує інтенсивність введення основних засобів за аналізований період у загальній вартості основних засобів на кінець звітного періоду. Цей показник доцільно визначати як загалом, так і за окремими групами основних засобів.

Коефіцієнт вибуття характеризує рівень інтенсивності вибуття основних засобів зі сфери виробництва. Його рекомендується розраховувати для всіх основних засобів, а також для основних промислово-виробничих засобів та основних видів обладнання. Якщо коефіцієнт вибуття обчислювати за даними про вартість основних засобів, які вибули лише від зносу та старіння, то він відображатиме інтенсивність вибуття засобів праці у сфері виробництва. Випередження коефіцієнта оновлення в порівнянні з коефіцієнтом вибуття може бути результатом зростання потужності підприємства або свідчити про негативні явища (надходження нових основних засобів на підприємстві не змінює старі зношені види обладнання, що нагромаджуються).

Отже, коефіцієнти придатності і вибуття значною мірою залежать від темпів оновлення основних засобів. Чим більше коефіцієнт вибуття основних засобів наближається до коефіцієнта оновлення, тим нижчим є рівень зносу засобів і кращим їх технічний стан.

Забезпеченість підприємства основними засобами характеризується показниками фондоозброєності і машиноозброєності праці. Фондоозброєність праці визначається шляхом ділення середньої вартості основних виробничих засобів основного виду діяльності на кількість робітників у найбільшій зміні або на їх середньооблікову кількість. Порівнюючи фактичні показники з плановими або з фактичними попереднього періоду, визначають темпи та напрямки їх зростання. Темпи зростання фондоозброєності і

машиноозброєності доцільно порівняти з темпами зростання продуктивності праці. При цьому слід враховувати, що індекс зростання продуктивності праці повинен випереджувати індекс зростання фондоозброєності і машиноозброєності праці. Тільки за такої умови забезпечується інтенсивний розвиток виробництва.

Література:

1. Андреева Г. І. Економічний аналіз: навч.- метод. посіб. / Г. І. Андреева. - Київ: "Знання", 2008. – 263 с. – Вища освіта ХХІ століття.
2. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький. – К.: ЦУЛ, 2009. – 256 с.
3. Литвин З.Б. Теорія економічного аналізу: Методичні поради і завдання з дисципліни «Теорія економічного аналізу» для студентів напряму підготовки «Менеджмент» усіх форм навчання – Тернопіль: «Економічна думка», 2010. – 224с.
4. Мних Є. В. Економічний аналіз: Підручник: Вид. 2-ге, перероб. та доп. – Київ: Центр навчальної літератури, 2011. – 472 с.
5. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навчальний посібник. – 3-тє вид., випр. і доп. / Г. В. Савицька. – Київ: "Знання", 2007. – 668 с. - (Вища освіта ХХІ століття).